

KERKBRIEF

Driemaandelijks
Jaargang 47, nr. 3/4 - Winter 2018

PB-PP1B-20560
BELGIE(N)-BELGIQUE

Periodiek v/d Verenigde Protestantse Kerk in Leuven
V.U.: Ernst Veen, L. Beosierlaan 89, 3010 Leuven
P 708844 – Afgiftekantoor: Leuven Mail

Inhoud

- 2 Uit uw hemel zonder grenzen.
- 3 Kerkdiensten.
- 10 Gemeentenieuws.
- 14 Lucas' kerstverhaal: taal van de hoop.
- 18 O Kerstnacht, schoner dan de dagen.
- 21 Kerkasiel bij onze noorderburen.
- 23 Geknipt voor u.
- 27 Colofon.
- 28 Routebeschrijving.

Vit uw hemel zonder grenzen

*Vit uw hemel zonder grenzen
komt Gij tastend aan het licht
met een naam en een gezicht
even weerloos als wij mensen.*

*Als een kind zijt Gij gekomen
als een schaduw die verblindt
onnaspelbaar als de wind
die voorbijgaat in de bomen.*

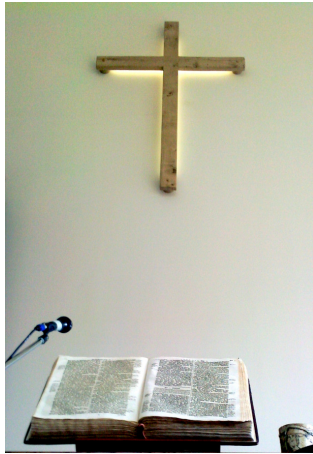
*Als een vuur zijt Gij verschenen
als een ster gaat Gij ons voor
in den vreemde wijst uw spoor
in de dood zijt Gij verdwenen.*

*Als een bron zijt Gij begraven
als een mens in de woestijn.
Zal er ooit een ander zijn
ooit nog vrede hier op aarde?*

*Als een woord zijt Gij gegeven
als een nacht van hoop en vrees
als een pijn die ons geneest
als een nieuw begin van leven.*

Huub Oosterhuis
Uit: Liedboek, gez.527
Zoetermeer, 2013

KERKDIENSTEN

December 2018

24 Kerstavonddienst, wit

Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Marjan Blok
Organist: Joop van der Horst.
Teksten: Jes.9:1-6; Luc.2:1-20.
Collecte: Diaconaat.
Kindernevendienst: alle begeleiders.

25 Kerstmis, wit. Avondmaal.

Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Philipp Bratfisch.
Organist: Chris Klein.
Teksten: Jes.7:10-14; Hebr.1:1-5; Luc.2:1-20.
Collecte: Buurthuis 't Lampeke.
Kindernevendienst: alle begeleiders.

30 Zondag na Kerstmis, wit.

Voorganger: Frank Marivoet.

Ouderling: Marleen Jannis.

Organist: Joop van der Horst

Teksten: Jes.61:10-62:3; Gal.3:23-4:7; Luc.2:33-40.

Collecte: Diaconaat.

Geen kinder/jongerenkerk (kerstvakantie).

Januari 2019

06 Epifanie, wit.

Avondmaal.

Voorganger: Frank Marivoet.

Ouderling: Gerke Visser.

Organist: Edy Kühn.

Teksten: Jes.60:1-6; Ef.3:1-12; Matt.2:1-12.

Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)

Kindernevendienst: Ida (12-min).

13 1^e zondag na Epifanie, groen.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Marjan Blok.

Organist: Henk Corporaal.

Teksten: Jes.40:1-11; Titus 3:4-7; Luc.3:15-16&21-22.

Collecte: Kirinda (partnerschap).

Kindernevendienst: Jelske (12-min); Ida (12-plus).

20 2^e zondag na Epifanie, groen.

Oecumenische dienst.

Mariakapel (aanvang 10:30u.)

Organist: Chris Klein.

Kindernevendienst: Jan (12-min)

- 27 3^e zondag na Epifanie, groen.**
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Marleen Jannis.
Organist: Joop van der Horst.
Teksten: Jes.61:1-9; 1Kor.12:12-27; Luc.4: 14-21.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
Kindernevendienst: Michiel (12-min); Ida (12-plus).

Februari

- 03 4^e zondag na Epifanie, groen. Avondmaal.**
Voorganger: Frank Marivoet.
Ouderling: Marjan Blok.
Organist: Edy Kühn.
Teksten: Jer.1:4-10; 1Kor.12:27-31a; Luc.4:21-32.
Collecte: Protestantse Solidariteit.
Kindernevendienst: Michiel (12-min).

- 10 5^e zondag na Epifanie, groen.**
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Gerke Visser.
Organist: Henk Corporaal.
Teksten: Jes.6:1-8; Luc.5:1-11.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
Kindernevendienst: Jelske (12-min); Ida (12-plus).

- 17 6^e zondag na Epifanie, groen.**
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Philipp Bratfisch.
Organist: Chris Klein.
Teksten: Jer.17:5-10; Ikor.15:12-20; Luc.6:17-26.
Collecte: Ruanda (zusterkerk VPKB)
Kindernevendienst: Ida (12-min).

- 24 7^e zondag na Epifanie, groen.**
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Marleen Jannis.
Organist: Joop van der Horst.
Teksten: Jes.34:1-4&35:1-10; 1Petr.3:8-12; Luc.6:27-38.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie).
Kindernevendienst: Jan (12-min); Ida (12-plus).

Maart

- 03 8^e zondag na Epifanie, groen. Avondmaal.**
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Philipp Bratfisch.
Organist: Edy Kühn.
Teksten: Jer.7:1-15; Luc.6:39-49.
Collecte: Diakonaat.
Kindernevendienst: Jelske (12-min).
- 10 1^e zondag in de Veertigdagentijd, paars.**
Voorganger: Frank Marivoet.
Ouderling: Marjan Blok.
Organist: Henk Corporaal.
Teksten: Deut.5:6-21; Rom.10:8-13; Luc.4:1-13.
Collecte: Protestantse Solidariteit (NGO)
Kindernevendienst: Jan (12-min); Ida (12-plus).
- 17 2^e zondag in de Veertigdagentijd, paars.**
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Gerke Visser.
Organist: Chris Klein.
Teksten: Ex.34:27-35; 1Kor.13:1-13; Luc.9:28-36.
Collecte: Diakonaat.
Kindernevend.: Michiel (12-plus).

24 3^e zondag in de Veertigdagentijd, paars.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Marleen Jannis.

Organist: Joop van der Horst.

Teksten: Ex.6:2-8; :1-15; Rom.5:1-11; Luc.13:1-9.

Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)

Kindernevendienst: Jelske (12-min); Ida (12-plus).

31 4^e zondag i.d. 40dg Tijd, 'Laetare', paars.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Philipp Bratfisch.

Organist: Edy Kühn.

Teksten: 2Kron.36:14-23; 2Kor.5:14-21; Luc.15:11-32.

Collecte: Diakonaat.

Kindernevend.: Ida (12-min).

April

07 5^e zondag in de Veertigdagentijd, paars. Avondmaal.

Voorganger: Frank Marivoet.

Ouderling: Marleen Jannis.

Organist: Henk Corporaal.

Teksten: Jes.58:7-10; Filipp.3:7-14; Luc.20:9-19.

Collecte: Algemene Kerkvergadering "Profest".

Kindernevendienst: Michiel (12-min); Ida (12-plus).

14 6^e zondag in de Veertigdagentijd, Palmzondag, rood.

Voorganger: Frank Marivoet.

Ouderling: Marjan Blok.

Organist: Chris Klein.

Teksten: Zach.9:9-10; Filipp.2:5-11; Luc.19:29-40.

Collecte: Ruanda (zusterkerk VPKB)

Geen kinder/jongerenkerk (Paasvakantie)

21 PASEN, wit. Avondmaal
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Gerke Visser
Organist: Joop van der Horst.
Teksten: Jes.51:9-11; Kol.3:1-4; Joh.20:1-18.
Collecte: Diaconaat.
Kindernevendienst: Jelske (12-min); Ida (12-plus).

28 2e Paaszondag, ‘Quasi modo geniti’, wit.
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Marleen Jannis.
Organist: Edy Kühn.
Teksten: Gen.28:10-22; Openb.1:12b-20; Luc.24:13-35.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie).
Kindernevendienst: Jan (12-min).

Mei

05 3e Paaszondag, ‘Misericordia’, wit. Avondmaal.
Voorganger: Ernst Veen.
Ouderling: Gerke Visser.
Organist: Henk Corporaal.
Teksten: Gen.28:10-22; Openb.5:6-14; Luc.24:35-48.
Collecte: Protestantse Solidariteit (NGO)
Kindernevendienst: Michiel (12-min); Ida (12-plus).

12 4e Paaszondag, ‘Jubilate’, wit.
Voorganger: Frank Marivoet.
Ouderling: Marjan Blok.
Organist: Chris Klein.
Teksten: Num.27:12-23; Openb.7:9-17; Joh.10:22-30.
Collecte: Ruanda (zusterkerk VPKB)
Kindernevendienst: Ida (12-min).

19 5^e Paaszondag, ‘Cantate’, wit.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Philipp Bratfisch.

Organist: Joop van der Horst.

Teksten: Deut.6:1-9; Openb.19:1-9; Joh.13:31-35.

Collecte: Prot.Theol. Faculteit Brussel (UFGP)

Kindernevendienst: Jelske (12-min); Ida (12-plus).

26 6^e Paaszondag, ‘Rogate’, wit.

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Marleen Jannis.

Organist: Edy Kühn.

Tekst: Joël2:21-27;Openb.21:10-12&22-27;Joh.14:23-29.

Collecte: Diaconaat.

Kindernevendienst: Jan (12-min).

Juni

02 7^e Paaszondag, ‘Exaudi’, wit. Avondmaal

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Marjan Blok.

Organist: Henk Corporaal.

Teksten: 1Sam.12:19b-24;Openb.22:12-21;Joh.14:15-21.

Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie).

Kindernevendienst: Michiel (12-min); Ida (12-plus).

09 PINKSTEREN, rood. Avondmaal

Voorganger: Ernst Veen.

Ouderling: Gerke Visser.

Organist: Chris Klein.

Teksten: Joël 3:1-5; Hand.2:1-11; Joh.20:19-23.

Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie).

Kindernevendienst: Jan (12-min).

GEMEENTENIEUWS

Startzondag

Op zondag 16 september 2018 hielden wij onze startzondag. Dankzij de zonnige nazomer konden we weer eens een barbecue houden. Dit keer in onze, hoe kan het anders: paradijselijke kerktuin. De knetterende vlees- en vegetarische gerechten vonden zo gretig aftrek dat de fotograaf te laat kwam om deze op de gevoelige plaat vast te leggen. De smeulende houtskoolresten zijn hiervan echter de stille getuigen! Zie foto.

Volgend jaar nazomer hopen we op een herhalingssoefening!

Interreligieuze viering voor de wereldvrede n.a.v. 100 jaar einde WO1.

Op zaterdagavond 10 november 2018 werd in de St.Pieterskerk te Leuven een interreligieuze gebedsdienst voor de wereldvrede gehouden. Dit naar aanleiding van het feit dat het in het jaar 2018 honderd jaar geleden is dat de eerste wereldoorlog eindigde. Aan deze viering werkte onze kerk ook mee, samen met de verschillende religieuze vertegenwoordigingen in Leuven: katholieken, baha'i-gemeenschap, joodse gemeenschap, hindoes, evangelischen, anglicanen, orthodoxen... Vooraf werd een fakkeloptocht gehouden vanaf het Ladeuzeplein naar de St. Pieterskerk: zie foto.

Vier kerstzangavonden in de Mariakapel

Omdat het in 2017 een “klinkend” succes was, organiseerde onze kerk dit jaar opnieuw vier druk bezochte kerstzangavonden in de Adventstijd. Samen zingen (met bovendien een bonte mengel-

moes van zowel zangers en - grote en kleine - muzikanten !) is altijd een bijzondere en verheffende belevenis, zeker in onze tijd waarin het samen zingen, zoals we dat vroeger nog meemaakten op school, hoogstens nog voorbehouden is voor muzikale zangverenigingen (koren) en kerken. Ook was het opnieuw, dankzij de muzikale speurneus van Joop van der Horst, een verrassing te ontdekken dat er veel meer kerstliederen zijn dan in ons gemiddelde kerstbrein-magazijn liggen opgeslagen. Na het zingen was het bovendien weldadig om de losgezongen kelen te strelen met dampende en geurige chocolademelk tijdens een al even gezellig ontmoetingsuurtje.

Kerstavond en kerstmorgendienst

- Op maandag 24 december 2018 wordt er in onze kerk, evenals vorig jaar, weer een kerstavonddienst gehouden. Deze begint om 19:00 uur.
- Op dinsdag 25 december 2018 vieren we, zoals altijd op eerste kerstdag, onze kerstochtenddienst. Aanvang 10:00 uur.

Iedereen natuurlijk steeds van harte welkom!

Nieuwjaarsreceptie

Op zondag 13 januari 2019 houden wij na de kerkdienst onze traditionele nieuwjaarsreceptie met een extra traktatie bij de kerkkoffie.

Oecumenische dienst

Op zondag 20 januari 2019 (in de internationale Bidweek om de eenheid onder de christenen) houden wij weer een oecumenische viering samen met verschillende geloofsgemeenschappen. Datum: zondag 20 januari. Tijdstip: 10:30 uur. Plaats: Mariakapel, Matadilaan 6, Heverlee.

Lees- en gesprekskring

Aan het slot van zijn geschrift schreef de Prediker: "... nog deze waarschuwing: er komt geen einde aan het aantal boeken dat geschreven wordt, en veel lezen mat het lichaam af. Alles wat je hebt gehoord komt hierop neer: heb ontzag voor God en leef zijn geboden na. Dat geldt voor ieder mens." (Pred.12:12-13).

Tja, denk je dan als modern mens, de Prediker moest eens weten: dat schreef hij toen de boekdrukkunst nog niet eens was uitgevonden! Intussen leven wij in een tijd waarin die kunst al ruim 500 jaar wordt uitgeoefend, wat dus nog veel meer boeken dan in de tijd van de Prediker heeft opgeleverd! Maar, en dat mag ook gezegd worden: niet alleen 'veel', doch ook heel veel interessante boeken! En ja, lezen kan afmattend zijn, maar samen lezen is een beetje minder afmattend, want dan kun je er ook met elkaar over praten! En dat is precies wat we doen in de lees- en gesprekskring. In de nieuwe cyclus in 2019 gaan we een boek lezen van theoloog en bijbelwetenschapper Alain Verheij: "God en ik - wat je als weldenkende 21^e-eeuwer kunt leren van de Bijbel." Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen, 2018. Een even luchtig als diepzinnig boekje.

Op de achterflap staat te lezen: "Wat bezielt een 21e-eeuwse westerling om zich nog te verdiepen in verhalen over God? Alain Verheij, theoloog en schrijver, is zelf misschien wel het meest nieuwsgierig naar het antwoord op die vraag. In "God en ik" schrijft hij persoonlijk, kritisch en een tikje ironisch over

zijn geloof. Met een scherp oog analyseert hij onze tijd en ziet hoe de christelijke verhalen en gebruiken wel degelijk iets te zeggen hebben over de wereld van nu. Zo kun je de vastentijd zien als een "detox" die zorgt voor meer zelfreflectie en solidariteit, en zetten verhalen over Jezus, Job, Mozes en Petrus aan tot denken over hoop, vertrouwen en volharding. Al eeuwenlang putten mensen kennis, goede raad, hoop en troost uit de Bijbel. Aan de hand van deze oude verhalen werpt God en ik licht op hedendaagse levensvragen.

De lees- en gesprekskring staat open voor iedereen, zowel binnen- als buitenkerkelijken.

Data: maandagavonden 11 febr.; 25 febr.; 11 mrt.; 25 mrt.; 01 apr.; en als reservedatum 29 apr.

Locatie: Ontmoetingszaal van de Mariakapel, Matadilaan (6) te 3001 Heverlee. Telkens van 20u tot 22u.

Diakonaat

Waarvoor dienen de collectes voor het diaconaat? De opbrengst van de diakonaat-collectes komen steeds in de zogenoemde "diakoniekas" die bestemd is om diegenen op ons pad die dat hard nodig hebben (hetzij vanwege een incidenteel noodgeval, hetzij door structurelere omstandigheden), met financiële steun bij te staan. Uiteraard zit er in die kas ook een bodem die nog niet in zicht is, maar nog wel zeer goed een extra "bodem-bedekking" kan gebruiken. Kortom: van harte aanbevolen en bij voorbaat veel dank.

Ernst Veen

Meditatie

Lucas' kerstverhaal: taal van de hoop

Dit jaar, op 26 oktober 2018, kreeg de tot voor kort onvol-

prezen maar geniale Belgische theoloog-astronoom-kosmo-
loog-wiskundige-natuurkundige George Lemaître (katholiek
priester, kannunik, pauselijk prelaat en professor kosmologie
aan de KU Leuven), eindelijk de erkenning die hij verdiende.
De zogenoemde “wet van Hubble”, die de oerknal en uitdijning
van het heelal beschrijft, werd door de International
Astronomical Union (IAU) omgedoopt tot “de wet van Hubble-
Lemaître”. In 1927, twee jaar eerder (!) dan de astronoom
Edwin Hubble, publiceerde Lemaître een berekening over de
uitdijning van het heelal en werd zo de eigenlijke vader van de
“Big Bang” en dat wordt nu in de nieuwe benaming van de
genoemde wet erkend. Eerder al, in mei 2017, onthulde de
KUL een standbeeld van Lemaître in het universiteitsgebouw
aan de Naamsestraat te Leuven waar hij vroeger college gaf.

Zodra de toenmalige Paus Pius de XII had vernomen over de
hypothese van de Big Bang door priester Lemaître, stelde de
kerkvorst vervolgens voor om die “oerknal” tot godsbewijs te
verklaren. Lemaître echter, toen ook voorzitter van de
Pauselijke Academie, was daar mordicus tegen. Hij pleitte voor
het naast elkaar bestaan van een fysische en een metafysische
wereld.

En ja, ook de bijbelschrijvers spreken niet over God in termen
van exacte wetenschap, causaliteit of kosmologisch onderzoek.
Niet in de logicataal van natuurkundige of wiskundige
waarheden, maar enkel in de beeldtaal van de gelijkenis. In
beeldspraak die het mysterie en de ongrijpbaarheid van God
respecteert. In gelijkenissen die weliswaar over en van God
spreken, maar die tegelijkertijd het ‘tremendum’ en de
verborgenheid van God respecteren in het besef dat de mens
nooit, noch met een microscoop, noch met een telescoop, ‘in de
hemel’ zal kunnen kijken.

Als de bijbelschrijver God in Genesis laat zeggen dat Hij reeds de eerste dag het licht schiep en pas de vierde dag de zon, dan ontmaskert de natuurwetenschapper dat als onzin (want ons licht komt van de zon, nietwaar?), terwijl de bijbelschrijver daarmee beeldend uitdrukt dat hij/zij gelooft dat het “echte” licht (metafoor voor alles wat goed is) niet van de zon komt maar van God. Noem het maar: taal van de hoop.

De bijbelschrijvers schreven immers geen wetenschappelijke publicaties op grond van natuurkundig onderzoek, maar verhalen die getuigen over hun geloofservaringen en over de hoop die in hen leefde. Beide disciplines (die elk op zichzelf ons respect verdienen): dat van de exacte wetenschap en dat van theologie, kijken op een heel verschillende wijze naar ons bestaan. In essentie raken wetenschap en geloof elkaar dus niet. Het heeft daarom ook geen zin deze twee terreinen tegen elkaar uit te spelen en te zeggen dat ze elkaar zouden tegenspreken, noch dat ze elkaar bevestigen.

Neem nu de evangelist Lucas. Ja, hij was arts en hield zich in die zin (in zoverre dat dat in die tijd binnen de geneeskunde het geval was) dus ook bezig met exacte wetenschap. Maar als evangelist keek hij naar onze werkelijkheid door de bril van de geloofservaring. Hij schrijft, bij wijze van eerbetuiging aan Jezus, een geboorteverhaal. Niet als exact historisch verslag maar als hommage, bij wijze van literaire hulde. Dat gebeurde in die tijd wel vaker. Dat mensen die een bijzonder leven hadden geleid, postuum, na hun dood, een geboorteverhaal kregen, waarin reeds de kiemen van hun bijzondere leven werden samengevat. Zo schreef Lucas (omstreeks 80 n. Chr., dus vele jaren nadat Jezus op aarde had rondgelopen), geïnspireerd door de verhalen dat Jezus zich met hart en ziel had ingezet voor marginalen, daklozen en armen, een geboorteverhaal waarbij hij het nieuws van Jezus' geboorte aan

de onaanzienlijke herders laat melden. En niet voor niets door een ‘godsode’, want dat was de manier van de bijbelschrijvers om duidelijk te maken dat zij geloofden dat, in het leven en optreden van Jezus, God zichtbaar werd.

Daarbij kiest Lucas er bovendien voor om Jezus geboren te laten worden in het duister van de nacht. Dat is, alweer, geen exacte vermelding van het tijdstip van Jezus’ geboorte, maar een beeld/gelijkenis. Zoals het licht symbool staat voor het goede, staat de duisternis symbool voor het kwade. In dit geval voor de duisternis van de wereld waarin Jezus binnenkomt. In die tijd heel specifiek de wereld van Romeinse bezetting en harde dictatuur. Geen wereld van pais en vree dus, maar van onvrede en onrecht die, evenals onze wereld vandaag, nog heel veel te wensen overlaat. Een wereld waarin we elkaar rond Kerst en Nieuwjaar met recht en reden vrede en geluk, gezondheid en de allerbeste wensen toedichten, juist omdat die wensen zozeer op de helling staan.

Op die wijze van vertellen, houdt de evangelist ons voor dat hij gelooft dat God weet heeft van de duisternis op aarde en zich, in de geboorte van het Christuskind, toewendt tot de wereld om haar tot het licht te heffen. Een boodschap die hij onderstreept door onmiddellijk na de vermelding dat de herders de nacht in het veld doorbrachten, te schrijven dat het licht van God hen omstraalde. Geen licht van de zon dus, geen bundel fotonen, maar, aldus Lucas: “licht van de Heer”: beeld voor Gods nabijheid en liefde.

En Lucas gebruikt voor die boodschap nog meer ‘verwijzende’ taal. Zo laat hij de lichtgevende Godsoden de volgende twee woorden uitspreken: “Vreest niet.” Kortom: “licht brengen in de nacht” betekent bij Lucas om te beginnen: het wegnemen van de angst en de vrees. En als we bedenken dat juist de vrees

en de angst, die zich in zeer vele gedaanten aan de mens kan voordoen, het ultieme teken is van de aardse gebrokenheid, dan beginnen we misschien iets te begrijpen van de reikwijdte van de woorden “vreest niet”. Hoeveel angst en vrees is er immers niet in ons kwetsbare bestaan? Niettemin klinkt bij Lucas de boodschap uit de hemel: “vreest niet.”

Lees: heb vertrouwen, al is het tegen beter weten van de wereld in. Vertrouwen in het Licht met een hoofdletter, ondanks de nacht.

Ernst Veen

Woorden van de kerk

O kerstnacht, schoner dan de dagen

Het merkwaardigste kerstlied in onze liedboek is waarschijnlijk nummer 510. Het is "O kerstnacht, schoner dan de dagen". Om verschillende redenen mag het merkwaardig genoemd worden.

De eerste reden is stellig dat het nooit als kerstlied gedacht en gecomponeerd is. De tekst is van de hand van Vondel, de toneelschrijver uit de 17de eeuw. Het is onderdeel van zijn toneelstuk *Gysbrecht van Aemstel*. Het derde bedrijf wordt afgesloten met een "Rei van Klarissen", het lied van de benarde kloosterzusters. Het was in die dagen trouwens heel gewoon dat alle bedrijven van een toneelstuk afgesloten werden met een lied. Het zal destijds vrijwel zeker ook echt op het toneel gezongen zijn.

Heer. Bundel gezang 20.
1/2 de complete variant LB 154

510 O Kerstnacht, schoner dan de dagen

Handwritten musical score for the song 'O Kerstnacht, schoner dan de dagen'. The score is written on six staves in G major (one sharp) and 4/4 time. The lyrics are written below the staves.

1 O kerst-nacht, scho-ner dan de da - gen,
hoe kan He - ro-des 't licht ver - dra-gen,
dat in uw duis-ter-nis - se blinkt
en wordt gevierd en aan-ge - be - den?
Zijn hoog-moed lui-tert naar geen re - den,
hoe schel die in zijn o - ren klinkt.

2 Hij poogt d'onnootle te vernielen
door 't moorden van onnootle zielen,
en wekt een stad- en landgeschrei
in Betlehem en op de akker
en maakt de geest van Rachel wakker,
die waren gaat door beemd en wei.

3 Dan naar het westen, dan naar 't oosten.
Wie zal die droeve moeder troosten,
nu zij haar lieve kinders derft?
Nu zij die ziet in 't bloed versmoren,
alcer ze nauwlijks zijn geboren,
en zoveel zwaarden rood geverfd?

4 Zo velt de zeis de korenaren,
zo schudt een bui de groene blaren,
wanneer het stormt in 't wilde woud.
Wat kan de blinde staatzucht vrouwen,
wanneer ze raast uit misvertrouwen!
Wat luidt zo schendig dat haar rouwt!

GETIJDEN VAN HET JAAR - Kersttijd

936

5 Bedrukte Rachel, schort dit waren:
uw kinders sterven martelaren
en eerstelingen van het zaad,
dat uit uw bloed begint te groeien
en heerlijk tot Gods eer zal bloeien
en door geen tirannie vergaat.

tekst: Joost van den Vondel
melodie: Antwerpen 1644 (ingrijpend gewijzigd)

937

GETIJDEN VAN HET JAAR - Kersttijd

Vondel schreef zijn toneelstuk ter gelegenheid van de feestelijke opening van de nieuwe Amsterdamse schouwburg. De eerste opvoering zou plaatsvinden op tweede kerstdag 1637. Maar de Amsterdamse protestanten hadden zoveel bezwaren tegen de tekst van Vondel, die ze "te Rooms" vonden, dat de premiere moest uitgesteld worden. Er kwam een compromis, en de premiere vond twee weken later, begin 1738, alsnog plaats, met enkele kleine wijzigingen in de tekst.

De melodie is hoogstwaarschijnlijk ook van Nederlandse

bodem. Misschien van Sweelinck, maar dat schijnt niet zeker te zijn. Wel is zeker dat de melodie al bestond, en dat Vondel dus woorden schreef op een bestaande, en toen nogal populaire melodie.

De inhoud van het stuk laat zich moeilijk samenvatten, maar het gaat om de verovering van de stad Amsterdam door vijandige troepen, die daarbij gebruik maken van een list: een turfschip wordt naar binnen gesmokkeld dat vol soldaten zit. En dit alles op kerstavond en in de kerstnacht. Bloedige taferelen zijn het gevolg. Vondel beschrijft de moord op de weerloze Klarissen min of meer als de kindermoord door Herodes in Bethlehem.

De tweede reden om lied nummer 510 in de protestantse liedbundel merkwaardig te noemen, is dat dit lied de eerste eeuwen uitsluitend in Rooms-Katholieke liedbundels werd opgenomen. Dat kan je denken: Vondel, die katholiek geworden was, daar kon je geen liederen van gaan zingen in een protestantse kerk. Het heeft geduurd tot het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw vooraleer ook protestanten het een mooi lied vonden (of toch toegaven dat Vondel een mooi lied gemaakt had). Jammer dat het zo lang moest duren, want intussen was Vondels taal uit de 17de eeuw zozeer verouderd dat amper nog de helft te begrijpen valt.

Maar de derde en belangrijkste reden om lied 510 een merkwaardig kerstlied te noemen, is wel dat er zo weinig van kerst in voorkomt. Goed, het begint met de onvergetelijke zin "O Kerstnacht schoner dan de dagen"; maar meteen daarna stapt het over naar de gruwelen van de kindermoord. In dit kerstlied niets over het kindje Jezus, niets over een stal en een kribbe, niets over Jozef en Maria, geen os en geen ezel, geen herders, geen zingende engelen, geen koningen uit het oosten Ja, wat blijft er dan nog over?

Het lijkt wel alsof Vondels kerst-boodschap alle lieve maar minder relevante aspecten ongenoemd laat en onmiddellijk doorstoot naar de kern van kerst. Dat zien we in het laatste couplet. Rachel, hier als stammoeder van Israel opgevoerd, wordt getroost: het is allemaal verschrikkelijk wat we moeten doorstaan, maar uiteindelijk zullen je nakomelingen bloeien: zij zullen door geen tirannie vergaan. Kerst toont ons de komst van het licht: er gloort hoop aan de horizon, namelijk de hoop dat uiteindelijk de machten en de krachten van deze wereld het niet zullen halen en dat we door geen tirannie vergaan.

En zo bezien is het beslist een wonderschoon kerstlied.

Joop van der Horst

Kerkasiel bij onze noorderburen

Doorlopende kerkdienst in Nederland

Sinds vrijdag 26 oktober 2018 is er, in het kader van kerkasiel, een doorlopende kerkdienst in buurt-en-kerkhuis Bethel te Den Haag aan de gang. U heeft dat wellicht reeds gelezen in de krant of gezien op het TV-journaal. Meer dan 6000 getelde bezoekers en 650 voorgangers uit heel Nederland (sommigen ook uit de Belgische VPKB, waaronder een groep uit onze plaatselijke VPKB) gaven hun medewerking aan deze doorlopende kerkdienst. Zowel de nationale als internationale media besteedden aandacht aan dit initiatief, tot en met de New York Times.

Middels deze voortdurende kerkdienst kan de Bethelkerk bescherming bieden aan het gezin Tamrazyan (vader, moeder en drie kinderen van 15, 19 en 21 jaar) dat al negen jaar rechtmatig in Nederland woont, goed geïntegreerd is, maar

intussen toch met uitzetting naar Armenië wordt bedreigd. Een kerkdienst die bezig is mag juridisch immers door niemand gestoord worden. Het doel van dit kerkasiel is echter breder dan enkel steun te geven aan het genoemde gezin, maar, volgens Theo Hettema, voorzitter van de kerkenraad van de Bethelkerk: tijd en ruimte te creëren voor dialoog met de overheid over een dilemma waar volgens Hettema geen kerk voor geplaatst zou moeten worden: kiezen tussen respect voor de overheid en het beschermen van de rechten van een kind.

Daarbij vraagt de Bethelkerk zich af: ‘Moeten minderjarigen hier het kind van de rekening worden?’ Niemand kan ons vragen de ogen te sluiten voor het leed dat – objectief vastgesteld – deze kinderen wordt aangedaan. Hoe het ook komt (in het geval van het gezin Tamrazyan was het niet het gezin, maar de overheid die steeds weer procedeerde) dat een asielprocedure lang duurde, de kinderen over wie het gaat hebben nergens schuld aan.” De kerk hoopt met het verleende kerkasiel ruimte en tijd te creëren om hierover in dialoog te gaan met de verantwoordelijke politici en op zoek te gaan naar een menselijke oplossing voor deze kinderen en voor al die andere kinderen die in deze situatie zitten.

Dit kerkasiel geniet de steun van de Protestantse Kerk van Nederland (PKN) en ook van de Raad van kerken aldaar. Ook kwam er steun vanuit de World Communion of Reformed Churches (WCRC, de derde grootste christelijke gemeenschap in de wereld na de R.Katholieke kerk en de Oosters Orthodoxe kerk). Wilt u meer lezen over dit kerkasiel? Zie o.a.:

<https://www.protestantsekerkdenhaag.nl/default.aspx?IntEntityId=152219>

Tussen geloof en wetenschap. Georges Lemaître, paus Pius XII en de oerknaltheorie

Drukte God op het knopje van de big bang?

De wereldberoemde fysicus Stephen Hawking beweerde in zijn boek 'Het grote ontwerp' dat hij God als Schepper niet nodig had in zijn heelalmodel. Hij kon de big bang louter op basis van natuurkundige wetten verklaren. Dit lokte heel wat verontwaardiging uit. Ironisch genoeg was de oorspronkelijke bedenker van de bigbangtheorie een katholiek priester: Georges Lemaître. Hoe dacht Lemaître daar zelf over? Had God op het knopje van de big bang gedrukt? Kunnen geloof en wetenschap hand in hand gaan?

Nog geen honderd jaar geleden waren de meeste wetenschappers ervan overtuigd dat het heelal niet groter was dan onze eigen Melkweg en dat het eeuwig, statisch en onveranderlijk was. Het heelal was er altijd geweest zoals het er was, en zou altijd zo blijven. Dat was de algemeen aanvaarde wetenschappelijke opvatting van die tijd.

Maar daar zou snel verandering in komen. De sterrenkundige Edwin Hubble deed in de jaren twintig van de vorige eeuw een fantastische ontdekking. De zwak zichtbare nevels die hij bestudeerde waren geen gaswolken in onze eigen Melkweg, maar complete sterrenstelsels die heel ver van ons vandaan stonden. En in welke richting hij ook keek, bleken die sterrenstelsels zich allemaal van ons vandaan te bewegen. En hoe verder deze sterrenstelsels zich bevonden, hoe sneller ze van ons wegvlogen. Hij ontdekte dat het heelal uitdijde.

Georges Lemaître, niet alleen een briljant fysicus maar ook een katholiek priester, kwam in die tijd op een heel gedurfd idee: het heelal moet ooit een begin hebben gehad. Want als het heelal uitdijt, dan moet het vroeger een heel stuk kleiner zijn geweest. Zo klein, dat het hele heelal ooit veel, veel kleiner was dan een atoom, een beginpunt dat hij het ‘oeratoom’ noemde. Zelfs ruimte en tijd bestonden nog niet in dat theoretisch nulpunt. Tijd en ruimte zijn pas ontstaan toen dat ‘oeratoom’ is beginnen uitdijen. De theorie van wat later bekend zou worden als de big bang (de oerknal) was geboren.

Toen Lemaître in 1931 deze hypothese van het begin van het heelal publiceerde, werd zijn idee op heel veel scepsis in de wetenschappelijke wereld onthaald, niet in het minst door Albert Einstein, waar Lemaître erg naar opkeek. Men verweet Lemaître dat hij als wis- en natuurkundig opgeleide priester wetenschap wilde gebruiken om het christelijke scheppingsverhaal te ondersteunen.

Lemaître heeft alle moeite van de wereld gedaan om die verwijten te ontzenuwen en om geloof en wetenschap uit elkaars vaarwater te houden. Hij wilde dat men zijn kosmologische theorie louter en alleen op haar wetenschappelijke verdiensten zou beoordelen. Of het heelal een “natuurlijk begin” heeft gehad of daadwerkelijk een schepping uit het niets is geweest, was volgens Lemaître een filosofische vraag waarop de wetenschap geen antwoord kon geven. Je kan dus niet zeggen dat God op het knopje van de big bang heeft gedrukt: wetenschappelijk gezien is dat een betekenisloze uitspraak.

Maar Lemaîtres pogingen om als wetenschapper au sérieux te worden genomen verliepen niet altijd even rimpelloos. In 1951 hield paus Pius XII een toespraak waarin hij in Lemaîtres

kosmologische theorie een wetenschappelijke bevestiging zag van de christelijke scheppingsleer. Lemaître was hier allerminst blij mee, want hij vreesde dat hij hierdoor de risee zou worden van de wetenschappelijke wereld. Hij reisde zelfs naar het Vaticaan om de paus ervan te overtuigen niet langer zijn kosmologisch model als bevestiging van de bijbelse scheppingsverhalen te gebruiken.

Dat Lemaître zowel natuurkundige als priester is, maakt het zo interessant om na te gaan hoe hij dacht over geloof en wetenschap. Sommigen blijven het een mysterie vinden hoe Lemaître als wetenschapper zijn kosmologische theorie kon blijven verdedigen zonder in tegenspraak te komen met zijn geloof. Dat is de kernvraag die ik in mijn scriptie verder ben gaan onderzoeken. En vooral: kunnen we uit zijn inzichten conclusies trekken voor de discussie van vandaag over geloof en wetenschap?

Vanuit de systematische theologie onderzoek ik een aantal modellen die toelaten op verschillende manieren de verhouding tussen geloof en wetenschap te hanteren. Op die manier wil ik de visie van Lemaître in kaart brengen. Daarbij werk ik vooral met de typologie van de Belgische theoloog Lieven Boeve en die van de Amerikaanse fysicus en theoloog Ian Barbour.

Voor Lemaître zijn geloof en wetenschap ‘twee wegen naar de waarheid’. Wetenschap en geloof bevinden zich op verschillende niveaus en spreken niet dezelfde taal. Wetenschap en geloof zijn geen rivaliserende verklaringen van de werkelijkheid die elkaar op hetzelfde domein bekampen. Het zijn twee menselijke activiteiten die elk hun eigen, specifiek discours hanteren en die zich elk op een eigen domein afspelen. Om een begrip van de filosoof Wittgenstein te gebruiken: geloof en wetenschap zijn twee verschillende taalspelen die enkel aan de

oppervlakte gelijkenissen vertonen. Er kan enkel een probleem ontstaan wanneer men elementen uit beide taalspelen zou gaan vermengen. Bijvoorbeeld wanneer men het theologische begrip ‘schepping’ zou gebruiken in een fysisch kosmologisch model. ‘Schepping’ hoort thuis in het religieuze taalspel en is geen wetenschappelijke hypothese die kan worden weerlegd op basis van waarnemingsgegevens.

Wanneer de fysicus Lawrence Krauss in zijn ophefmakende boek *Universum uit het niets* (2012) stelt dat wetenschap het niet onmogelijk heeft gemaakt om te geloven in God, maar het alleen mogelijk heeft gemaakt om niet te geloven in God, dan is dit een legitieme levensbeschouwelijke appreciatie. Wanneer een gelovig wetenschapper als Leslie Wickman in vervoering het beoefenen van wetenschap omschrijft als een vorm van dankbetuiging aan God (in haar artikel *Does the Big Bang breakthrough offer proof of God?*, 2014), dan is dit eveneens een legitieme levensbeschouwelijke appreciatie. Vanuit de manier waarop Lemaître een welbegrepen verschil-model hanteert kunnen we hierop antwoorden dat zowel de gelovige als de niet-gelovige vrij zijn in hun metafysische of religieuze appreciatie. Zolang deze maar niet vermengd wordt met het wetenschappelijke werk zelf, dat wil zeggen de methodes, de theorieën, de resultaten, de experimenten.

Alexander van Biezen

<https://www.scriptiebank.be/scriptie/2014/tussen-geloof-en-wetenschap-georges-lemaitre-paus-pius-xii-en-de-oerknaltheorie>

Plaat voorkant: “Volkstelling te Betlehem”, door Pieter Brueghel de Jonge (1566). Maria en Jozef zijn te herkennen door de ezel op de voorgrond.

Verenigde Protestantse Kerk in België (VPKB) - Gemeente Leuven

Kerkdiensten	elke zondag om 10u
Kindernevendienst en –opvang	elke zondag tijdens de kerkdienst (niet in juli en augustus)
VPKB-Leuven	http://www.vpkleuven.be
Facebook:	https://www.facebook.com/VPKLeuven
VPKB (landelijk):	http:// protestant.link
Locatie Kerk	Mariakapel Matadilaan (6), 3001 Heverlee
Predikant	Ernst Veen L. Beosierlaan 89 – 3010 Leuven 016/22 98 83 ernst.veen@telenet.be
Samenstelling kerkenraad	Marjan Blok Philipp Bratfisch Henk Corpopraal Marleen Jannis Gerke Visser Ernst Veen
Samenstelling bestuursraad	Anton Gazenbeek Chris Klein Chris Lefebvre Freddy Verhoeven Maarten Wilbrenninck Ernst Veen
Redactie Kerkbrief	Joop van der Horst Ernst Veen ernst.veen@telenet.be
Vrijwillige bijdragen	Belfius IBAN BE93 0680 7857 4067 BIC GKCCBEBB

Routebeschrijving naar Mariakapel

Matadilaan 6, 3001 Heverlee

Met de auto: Op de ring van Leuven rijdt u naar de zuidoostkant daarvan: de **Parkpoort**. Bij de verkeerslichten van de Parkpoort verlaat u de stad via de **Geldenaaksebaan**. Dan neemt u de eerste straat rechts (bij een bushalte): **Paul Van Ostaijenlaan**. Daarna neemt u de eerste straat links (Zegelaan), dan weer de eerste links (Matadilaan). De kerk staat op het einde rechts: Matadilaan 6. Daar is ook parkeerplaats.

Te voet vanaf het station Leuven, via de Ring tot aan Parkpoort, dan linksaf via de Geldenaakse baan naar Paul Van Ostaijenlaan (zie boven): 2 km of 30 minuten.

Met het openbaar vervoer vanaf het station Leuven op zondag:

Bus 4, richting Haasrode-Brabantthal of **Bus 5**, richting Vaalbeek tot de halte Paul Van Ostaijenlaan. In beide gevallen, nog 370m wandelen (zie boven).

Bus 616, richting Zaventem tot de halte Parkpoort. Dan nog 555m wandelen: bij de Parkpoort oversteken, via de Geldenaakse baan naar de halte Paul Van Ostaijenlaan (zie boven).